

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

Системно-важливі банки в банківській системі України

Виконавець

студент Кредитно-економічного факультету
Рімко Олексій Анатолійович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Онищенко Юлія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ	6
1.1. Сутність поняття «системно важливий банк»	6
1.2. Класифікація методичних підходів до визначення системних банків в зарубіжних країнах	14
Висновок до Розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ	28
2.1 Оцінка методичних підходів до визначення системно-важливих банків	28
2.2. Визначення системно-важливих банків за методикою Національного банку України	36
2.3. Аналіз діяльності системно важливих банків в банківській системі України	45
Висновок до Розділу 2	55
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМНО-ВАЖЛИВИХ БАНКІВ	57
3.1. Вплив системно-важливих банків на банківську систему України	57
3.2. Рекомендації щодо регулювання системно-важливих банків	69
Висновки до Розділу 3	81
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність. Після кризи 2008-2011 років питання визначення та регулювання діяльності системних банків в банківських системах світу стало практично першочерговим. Це було викликано банкрутством банку «Lehman Brothers», одного з найкрупніших інвестиційних банків в США, що спричинило перетворення фінансової кризи в США на світову. Для того, щоб утримати на плаву інші системні банки у США, Федеральна резервна система повинна була підтримати та рефінансувати більшість банків. Для запобігання загостренню фінансової кризи уряди багатьох країн світу змушені були підтримати і врятувати найбільші банки. У зв'язку з чим найбільш актуальним питанням функціонування банківських систем світу стало дослідження та регулювання діяльності системних банків, а Базельським комітетом було введено поняття глобальні системно важливі банки (G-SIBs).

Значний внесок у розробку питань теорії і практики функціонування банківської системи здійснили зарубіжні вчені: А. Анвар , К. Баттистон, Вейстроффер Х., Дрехман М., Тарашев Н., Еспіноза-Вега, М.Каушик, Г. Калдареллі, П. Микеланджело, Ю. Пенікас, П. Прат, Д. Синки, К. Сорамекі, П. Таска. Означеній тематиці присвячено праці вітчизняних вчених-економістів, зокрема: В. Новікова, В. Лавренюк, С Айвазян, Ф. Алєскеров,

Мета і задачі дослідження. Мета дипломної роботи полягає в визначенні сутності поняття «системно-важливий банк» та їх впливу на функціонування банківської системи України.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та виконання таких завдань:

- узагальнити сучасні теоретичні підходи до визначення сутності поняття «системно-важливий банк»;

- визначити та класифікувати основні методики визначення системно-важливих банків;
- порівняти базельську методику визначення системно-важливих банків з українською;
- визначити системно-важливі банки України згідно методики Національного банку України;
- проаналізувати діяльність системно-важливих банків України за системно-важливим показником;
- виявити фактори впливу системно-важливих банків на функціонування банківської системи України;
- запропонувати рекомендації щодо регулювання діяльності системно-важливих банків України.

Об'єктом дослідження виступають процеси функціонування системно-важливих банків в банківських системах.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади функціонування та регулювання системно-важливих банків в банківській системі України.

Методи дослідження. У процесі написання дипломної роботи використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: аналізу та синтезу - для визначення сутності поняття «системно-важливий банк», а також порівняльний аналіз, методи індукції і дедукції, діалектичний метод, систематичний підхід, графічний метод та метод побудови аналітичних таблиць для аналізу діяльності системно-важливих банків в банківській системі України. В роботі використовується регресійно-кореляційний аналіз з метою оцінки факторів впливу діяльності системно-важливих банків на функціонування вітчизняної банківської системи.

Інформаційна база дослідження. Методологічною та теоретичною основами дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-

законодавчі акти України (Закон України «Про банки та банківську діяльність», Закон України «Про Національний Банк України» та ін. закони) В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також окремих банківських установ.

ВИСНОВОК

В першому розділі було розглянуто сутність поняття «системно важливий банк» та класифікація методичних підходів до визначення системних банків в зарубіжних країнах.

Проблема системно важливих банків вперше була порушена 19 вересня 1984 року американським конгресменом Стюартом Б. МакКінні, який увів розмовний термін “занадто великий, щоб збанкрутувати” (too big to fail). Банкрутство банку «Lehman Brothers», одного з найкрупніших інвестиційних банків в США, що спричинило перетворення фінансової кризи в США на світову, у зв’язку з чим найбільш актуальним питанням функціонування банківських систем світу стало дослідження та регулювання діяльності системних банків. Починаючи з 2009 р. потреба в посиленому нагляді за Системно-важливими банками знайшла своє відображення у міжнародних офіційних документах, що публікувалися в межах офіційних зустрічей міністрів фінансів та глав центральних банків світу країн Групи 20, Міжнародного Валютного Фонду, Банку міжнародних розрахунків, Ради з фінансової стабілізації тощо.

Для визначення Системно-важливих банків було розроблено багато методик, теорій, підходів

Проаналізувавши методики різних авторів та економічних шкіл з США, Німеччини, Росії, Італії, Іспанії можна зробити висновок, що незважаючи на обраний критерій поділу методів визначення системно-важливих банків, їх можна узагальнити до трьох основних – індикаторний, мережевий та метод розподілу системного ризику.

Отже, в другому розділі, порівнявши Українську та Базельську методики видно, що з 14 показників, що запропоновані Базельською методикою лише 5 використовуються у вітчизняній методиці. Це обумовлено

тим, що в Україні є слабо розвинутим фінансовий ринок, а особливо така його складова як ринок цінних паперів

Також, ми визначили системно-важливі банки по методиці НБУ яка діє на сьогоднішній день.

Наші розрахунки зійшлися з розрахунками Національного банку України, тобто на сьогодні в Україні є 3 Системно-важливих банка: «ПриватБанк», «Укрексім» та «Ощадбанк».

Далі, ми проаналізували індекс концентрації по системно-важливим банкам, які були позначені в попередньому пункті по вітчизняній методиці визначення системно-важливих банків. Індекс концентрації перших 3х банків збільшився більше ніж удвічі, в той час як індекси, пораховані за 5і і 10и банкам за цей період збільшилися на 25 і 30 процентних пункти відповідно. Ці дані свідчать про те, що концентрація банківської системи за найбільшим банкам має тенденцію до збільшення, тобто появи системних банків або монополії, а також підтверджує той факт, що у великих банків значна частка у всій банківській системі.

В третьому розділі було виявлено на скільки системно-важливі банки впливають на банківську систему України. В якості результуючого показника були взяті показники, що характеризують рівень розвитку банківської системи, а саме: показник фінансової глибини, показник рівню кредитизації, показник, який розраховується як співвідношення депозитів до ВВП, рентабельність власного капіталу (ROE) і рентабельність активів (ROA).

В результаті реалізації статистичного алгоритму кореляційно-регресійного аналізу, була отримана багатофакторні моделі, які за всіма критеріями виявилась надійними, точними, адекватними, з достатньо тісними взаємозв'язками між факторами, які ввійшли в моделі та розміром банківських ресурсів.

Дослідження довело, що немає необхідності намагатися коректувати побудовані моделі – вони цілком придатні для практичного застосування.

Також, в сучасних умовах для регулятора актуальним завданням є забезпечення регулювання діяльності системно важливих банків. Першочерговим є визначення економічно обґрунтованих додаткових вимог до капіталу системно важливих банків з метою забезпечення підвищення їх здатності до додаткового покриття збитків.

Список використаних джерел

1. Yaseen Anwar: Managing Systemically Important Financial Institutions (SIFIs) // Speech by Mr. Yaseen Anwar, Governor of the State Bank of Pakistan, at the second meeting of the Financial Stability Board (FSB) Regional Consultative Group for Asia, Kuala Lumpur. – 2012 (14 May).
2. Алескеров Ф. Т., Пеникас Г. И., Андриевская И. К., Григорьев Д. В., Львов Н. П., Малков Е. С., Никитин А. А., Анализ предложений по регулированию глобальных системно значимых банков // Банковское дело. – 2011. – № 11. – С. 26–29. – (Russian source).
3. Globally systemically important banks: updated assessment methodology and the additional loss absorbency requirement // Сайт Банку міжнародних розрахунків – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs255.pdf>
4. Financial Stability Review // ЕСВ. – 2006 (December). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialstabilityreview200612en.pdf>
5. Global systemically important banks: assessment methodology and the additional loss absorbency requirement (Covernote) // Basel Committee of Banking Supervision. – 2011 (November). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs207cn.pdf>
6. Синки Д. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Д. Синки; Пер. с англ. А. Левинзон, Науч. ред. А. Дзюра, Ред. В. Григорьева, В. Ионов. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1017 с.
7. Soramäki K., Cook S. Algorithm for Identifying Systemically Important Banks in Payment Systems / Economics Discussion Papers. – 2012. – № 42. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/62120/1/723776571.pdf>

8. Г.Пеникас, М. Анохина. «Исследование факторов системной значимости глобальных банков» -- «Банковское дело: Регулирование и надзор» - №10 от 2014 г.

9. Global systemically important banks: assessment methodology and the additional loss absorbency requirement (Covernote) // Basel Committee of Banking Supervision. – 2011 (November). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bis.org/publ/bcbs207cn.pdf>.

10. Globally systemically important banks: updated assessment methodology and the additional loss absorbency requirement // Сайт Банку міжнародних розрахунків. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bis.org/publ/bcbs255.pdf>

11. Summers L. Beware Moral Hazard Fundamentalists // Financial Times. – 2007 (23 September). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/5ffd2606-69e8-11dc-a571-0000779fd2ac.html#axz2RBOb7UHN>

12. Global Financial Stability Report. Responding to the Financial Crisis and Measuring Systemic Risks [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.imf.org/External/Pubs/FT/GFSR/2009/01.pdf>. – Title from the screen.

13. Білорус О. Глобалізація і нова парадигма глобального постіндустріального розвитку / О. Білорус // Економічний часопис. – 2002. – № 10. – С. 20-27.

14. Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.bis.org/publ/othp07.htm>. – Title from the screen.

15. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

16. Куриляк В. Довіра в інтегрованій світовій економіці: теорія та парадокси / В. Куриляк // Журнал європейської економіки. – 2010. №9(1). – С.19-36.

17. Науменкова С. Проблеми підтримки фінансового сектору в умовах світової кризи / С. В. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2009. – №6. – С. 12-18.
18. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2009. – №4. – С. 10-19.
19. Weistroffer C. Identifying systemically important financial institutions (SIFIs) / C. Weistroffer // De Nederlandsche Bank Working Paper. – 2012. – No. 347. – P. 612-642.
20. Measuring the systemic importance of interconnected banks by Mathias Drehmann and Nikola Tarashev [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.bis.org>. – Title from the screen.
21. Tarashev N. The systemic importance of financial institutions / N. Tarashev, C. Borio // BIS Quarterly Review. – 2009. – №11. – P. 12-20.
22. Systemic Risk and the Network Approach [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://aisel.aisnet.org/misq/vol36/iss4/20>. – Title from the screen.
23. European Central Bank Report (2010) Recent Advances in Modelling Systemic Risk Using Network Analysis [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/modellingsystemicrisk012010en.pdf?d216f976f3587224bcc087cc8149ed49>. – Title from the screen.
24. Постанова Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків” від 25.12.2014 р. № 863. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040>.
25. Статистичні дані банків Вірменії – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.armbanks.am/банки>
26. Статистичні дані банків СНД – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-cis.info/news.php?id=3432>
27. Онищенко Ю.І. Рівень концентрації вітчизняної банківської системи / Ю.І. Онищенко / Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції [Простір і час сучасної науки] (22-24 жовтня 2009).
Частина I – Київ: ТОВ «ТК Меганом», 2009. – 104 с. – С. 61-63

28. С.Джонсон, Д. Квак / 13 банков, которые правят миром (пер. с англ. В.Егоров) 2013 г. – 384с.

29. A framework for dealing with domestic systemically important banks//
Basel Committee of Banking Supervision. – 2012 (October). – [Електронний
ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs233.pdf>.

30. Г. Пеникас, М. Анохина. Исследование факторов системной
значимости глобальных банков / Материал журнала «Банковское дело» №10
«Практика: Регулирование и надзор» - 2014 г. – 105с. – С. 82-87

31. І. Краснова, В. Лаврентюк. «Сутність та критерії ідентифікації
системно важливих банків» - Банки України- УДК 336.711.

32. Intensity and Effectiveness of SIFI Supervision Recommendations for
enhanced supervision [Electronic resource]. – Mode of Access:
<http://www.imf.org/external/np/mcm/financialstability/papers/sifisup.pdf>. – Title
from the screen.

33. Stefano Battiston, Michelangelo Puliga, Rahul Kaushik, Paolo Tasca &
Guido Caldarelli. DebtRank: Too Central to Fail? Financial Networks, the FED
and Systemic Risk// Scientific Reports. – 2012. – № 2. – [Електронний ресурс]. –
Режим доступу:
<http://www.nature.com/srep/2012/120802/srep00541/pdf/srep00541.pdf>

34. Continental Illinois and “Too Big to Fail” // Сайт Федеральної
корпорації страхування депозитів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.fdic.gov/bank/historica/history/235_258.pdf.

35. Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні
№312 [Електронний ресурс] : Нормативно-правовий акт НБУ від 12.05.2012
№312. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.